

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Karla Šimky, JUDr. Milady Tomkové a Mgr. Jana Passera v právní věci **žalobců: a) T. K., b) N. K., c) A. K.**, proti **žalovanému:** Ministerstvo vnitra, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 1. 2008, č. j. 56 Az 45/2007 - 69,

t a k t o :

Věc se postupuje rozšířenému senátu.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 7. 1. 2008, č. j. 56 Az 45/2007 - 69 ustanovil zástupcem žalobců (dále jen „stěžovatelé“) pro řízení o jejich kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2007, č. j. 56 Az 45/2007 - 57, advokátku JUDr. Janu Kuřátkovou, se sídlem Hilleho 6, Brno.

Proti tomuto usnesení podali stěžovatelé v zákonné lhůtě kasační stížnost, ve které poukázali na to, že v žádosti o ustanovení advokáta navrhli, aby jejich zástupkyní byla ustanovena advokátka Mgr. Bohdana Nováková, avšak krajský soud ustanovil jinou advokátku. Proto žádají o opětovné zvážení jejich žádosti, neboť Mgr. Bohdaně Novákové je jejich případ detailně znám, stejně tak případ manžela stěžovatelky a). Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že jejich práva budou lépe šetřena při zastoupení advokátní kanceláří, již je jejich případ detailně znám než advokátní kanceláří, jež by musela celý případ studovat od počátku. Dalším důvodem je skutečnost, že s advokátkou Mgr. Bohdanou Novákovou lze komunikovat v ruském jazyce. Stěžovatelé rovněž poukázali na to, že manželovi stěžovatelky a) byla ustanovena advokátka JUDr. Skýbová a tak musí komunikovat se dvěma různými kanceláři ve věcech, jež jsou skutkově propojeny. Z těchto důvodů navrhli, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ministerstvo vnitra ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedlo, že právo na ustanovení zástupce není právem na ustanovení konkrétní osoby, již navrhovatel v návrhu uvede, a proto navrhlo zamítnutí kasační stížnosti.

V dané věci jde o právní otázku výkladu ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., konkrétně o otázku, zda je právo na ustanovení zástupce pouze právem na zástupce, nikoli však právem na konkrétního zástupce, kterého navrhovatel v návrhu označil, anebo zda je soud při rozhodování o ustanovení zástupce povinen vždy přihlížet k návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce a pokud ustanoví jiného zástupce, musí své rozhodnutí řádně odůvodnit.

Šestý senát Nejvyššího správního soudu v rozsudku ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 - 25, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí NSS pod č. 1372/2007,

www.nssoud.cz, zaujal názor, že právo na ustanovení zástupce je toliko právem na zástupce, jímž může být i advokát, nikoli však právem na konkrétního zástupce, kterého navrhovatel v návrhu označuje. V tomto rozsudku je dále uvedeno, že „Podle § 35 odst. 7 s. ř. s. může navrhovateli (v tomto případě je jím stěžovatel v řízení o žalobě), u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Smyslem tohoto ustanovení je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která by jinak měla být osvobozena od soudních poplatků a u níž je takové ochrany třeba, neboť jen tak lze v kvalifikovaných případech (za splnění § 35 odst. 7 s. ř. s.) dostát zásadě rovnosti, jež se promítá v zákonem výslovně vyjádřené zásadě rovného postavení účastníků podle § 36 odst. 1 s. ř. s. Má-li být tímto ustanovením založeno konkrétní subjektivní právo stěžovatele na odborné zastoupení osobou s právnickým vzděláním v řízení před soudem, pak toto právo je toliko právem na zástupce, jímž může být i advokát, nikoli však právem na konkrétního zástupce, kterého osoba navrhuje ustanovení zástupce ve svém návrhu označuje.“ Rovněž je v něm uvedeno, že „Pokud by toto právo mělo být „právem na konkrétního zástupce“, pak by se taková interpretace dotýkala samotného smyslu ustanovení zástupce soudem; pokud by totiž navrhovatel věděl o konkrétním zástupci, jenž je s jeho věcí seznámen a jenž již v minulosti činil jednotlivé kroky právní služby v téže věci, byť v době, kdy tato věc byla rozhodována jiným orgánem (...), patrně by neexistovala potřeba jej nyní ustanovit soudem. Nedostatek finančních prostředků související se splněním podmínky osvobození od soudních poplatků, jak je shora uvedeno, je totiž toliko jednou z podmínek vyplývajících z § 35 odst. 7 s. ř. s.“

Na názor vyslovený v citovaném rozsudku je pak bylo odkázáno v rozsudcích ze dne 15. 2. 2006, č. j. 3 Ads 101/2005 – 42, ze dne 29. 10. 2007, č. j. 4 Ads 35/2007 – 128 a v ze dne 30. 9. 2008, č. j. 4 Ads 135/2008 – 134, www.nssoud.cz.

Sedmý senát při předběžné poradě v této věci dospěl k právnímu závěru, jenž je odlišný od právního názoru vyjádřeného ve výše citovaném rozsudku. I když zcela souhlasí se základními východisky, na nichž stojí právo na právní pomoc v řízení před soudy, má jiný náhled na to, jaké praktické implikace to má pro postup soudu při ustanovování advokáta. Současně sedmý senát podotýká, že v žádném případě nezastává názor, že by mělo být povinností soudu požadavku navrhovatele za všech okolností vyhovět. Má však za to, že vyhovět mu je na místě tehdy, je-li opřeno o rozumné a věcné důvody a není-li v rozporu s jinými hledisky, která je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu.

Navrhne-li účastník řízení konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace určitého advokáta na určitý obor práva (např. v případě žadatelů o azyl na právo azylové) či schopnost komunikovat s účastníkem řízení (např. se žadatelem o azyl) v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.

Za rozumné a věcně oprávněné důvody naopak zpravidla nebude možno považovat, navrhuje-li účastník ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že tento je všeobecně znám, např. proto, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti.

Navrhne-li účastník řízení ustanovit jeho zástupcem určitou konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, jak byly shora charakterizovány, je na místě návrhu vyhovět, nejsou-li důvody pro jiný postup. Důvody pro jiný postup mohou být takové okolnosti, které svojí povahou a svým významem převáží zájem na tom respektovat rozumné a věcné důvody, o něž účastník opřel svůj návrh. Uvedenými okolnostmi může být např. to, že vzhledem k místu konání soudního řízení či k místu pobytu účastníka řízení by komunikace zástupce se soudem, s účastníkem řízení či s jinými osobami narážela na neúměrné obtíže, nebo to, že navrhovaný zástupce je toho času zaneprázdněn poskytováním právní pomoci jiným osobám a není schopen se věci účastníka řízení věnovat s potřebnou péčí.

Pokud ale soud návrhu účastníka řízení ustanovit jeho zástupcem konkrétní osobu nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

S ohledem na výše uvedené předkládá sedmý senát Nejvyššího správního soudu věc rozšířenému senátu k posouzení předmětné právní otázky (§ 17 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

Rozšířený senát bude ve věci rozhodovat ve složení: JUDr. Josef Baxa, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Karel Šimka, JUDr. Marie Součková, JUDr. Marie Turková, JUDr. Miluše Došková, JUDr. Jakub Camrda. Účastníci mohou namítnout podjatost těchto soudců (§ 8 odst. 1 s. ř. s.) do jednoho týdne od doručení tohoto usnesení.

V Brně dne 12. února 2009

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu